

Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Kouluvalmentajan työnkuva ja kehittämismahdollisuudet

Nea Kurisjärvi

Opinnäytetyö, toukokuu 2025

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
toukokuu 2025
Sosiaalialan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Nea Kurisjärvi

Nimeke
Kouluvalmentajan työnkuva ja kehittämismahdollisuudet

Toimeksiantaja
Erään peruskunnan peruskoulu

Tiivistelmä

Peruskoulu on lasten ja nuorten merkittävimpiä kasvuympäristöjä ja tukipilareita. Nykypäivänä lapsilla ja nuorilla on lisääntyneitä, sekä monimutkaistuneita sosiaalisia haasteita. Lapset ja nuoret tarvitsevat ympärilleen yhä enemmän läsnä olevia, turvallisia aikuisia, jotka pystyvät tarjoamaan ammattitaitoista tukea ja ohjausta. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millainen kouluvalmentajan työnkuva on juuri nyt sekä selvittää kouluvalmentajan työnkuvan kehittämismahdollisuuksia.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka aineistonkeruu toteutettiin teemahaastattelujen avulla. Teemahaastatteluihin osallistui kouluvalmentaja sekä neljä saman peruskoulun henkilökuntaan kuuluvaa ammattilaista, jotka tekivät yhteistyötä kouluvalmentajan kanssa. Haastatteluaineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että kouluvalmentajan työssä korostui toimiminen oppilaiden kouluarjen tukena, yhteisöllisen työn tekeminen, sekä läsnäolon tukeminen. Kouluvalmentajan työnkuvan kehittämistä toivottiin laajentamalla kouluvalmentajan ehkäisevää työtä 1.-4.-luokkalaisten pariin. Myös koulua käymättömien oppilaiden kanssa työskentelyyn toivottiin lisävahvistusta opetuspuolelta kouluvalmentajan tueksi.

Kieli
suomi

Sivuja 39
Liitteet 2
Liitesivumäärä 3

Asiasanat
koulu, koulun sosiaalityö, opiskeluhoolto

THESIS
May 2025
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Nea Kurisjärvi

Title
School Coach Job Description and Development Opportunities

Commissioned by
a comprehensive school in a municipality

Abstract

Comprehensive school is one of the most significant growth environments and pillars of support for children and young people. Today, children and young people face increased and complex social challenges. Children and young people increasingly need present, safe adults around them who can offer professional support and guidance. The aim of the thesis was to find out what the job description of a school coach is like right now, and to find out the possibilities for developing the job description of a school coach.

The thesis was a qualitative study, the data collection of which was carried out using thematic interviews. The thematic interviews were conducted with the school coach and four professionals from the same comprehensive school staff who collaborated with the school coach. The analysis of the interview data was carried out using data-based content analysis.

The results of the thesis showed that the work of a school coach emphasized supporting students' everyday school life, doing community work, and supporting attendance. The school coach's job description was hoped to be developed by expanding the school coach's work to include students in grades 1-4. Additional support from the educational side was also hoped for when working with students who do not attend school.

Language
Finnish

Pages 39
Appendices 2
Pages of Appendices 3

Keywords
school, school social work, student welfare

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Hyvinvointi	6
2.1	Hyvinvoinnin määritelmä.....	6
2.2	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet.....	7
3	Koulun sosiaalityö	8
3.1	Koulun sosiaalityö.....	8
3.2	Opiskeluhoito	9
4	Kouluvalmentaja	11
4.1	Kouluvalmentaja käsitteenä	11
4.2	Kouluvalmentajan tehtävät peruskoulussa	12
4.3	Yhteisöllinen työ.....	13
4.4	Ennaltaehkäisevä työ.....	15
5	Aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä	16
6	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset.....	18
7	Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät ja toteutus.....	19
7.1	Laadullinen tutkimus	19
7.2	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	20
7.3	Teemahaastattelun toteutus	20
7.4	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	21
8	Kouluvalmentajan työn sisällöt.....	26
8.1	Kouluarjen tuki	26
8.2	Yhteisöllinen työ.....	27
8.3	Läsnäolon tukeminen.....	28
9	Pohdinta.....	30
9.1	Johtopäätökset	30
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	33
9.3	Ammatillinen kasvu.....	35
9.4	Hyödynnettävyys ja jatkokehitysideat	36
	Lähteet.....	37

Liitteet

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Teemahaastattelurunko

1 Johdanto

Viime vuosien aikana oppilaiden kouluhyvinvointi sekä kasvavat haasteet ovat olleet esillä muun muassa yleisessä keskustelussa ja mediassa. Esillä on ollut puhetta esimerkiksi lasten ja nuorten kasvavista mielenterveysongelmista, sosiaalisista haasteista, lisääntyvistä koulupoissaoloista, koulukiusaamisesta ja syrjäytymisestä. Nämä asiat ovat nousseet esiin myös viime vuosina tehdyissä kouluterveyskyselyissä. Luokkakoot ovat monissa kouluissa suuria, ja opetuksen tavoitteet ovat monimuotoistuneet. Turvallisilla, lasten hyvinvoinnista välittävillä aikuisilla on tärkeä rooli oppilaiden arjessa, sillä koulu on kodin lisäksi yksi lapsen tärkeimmistä kasvuympäristöistä. Luokkahuoneiden sisällä opettajilla on paljon vastuullaan, mutta myös opiskeluhoito on vastaamassa oppilaiden erilaisiin tarpeisiin, ja pitämässä huolta heidän hyvinvoinnistaan.

Opiskeluhoito vastaa osaltaan oppilaiden kasvun ja kehityksen tukemisesta peruskouluissa. Jokaisella moniammatillisen tiimin jäsenellä on oma vastuualueensa, ja heidän työstään määrätään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa 1287/2013. Opiskeluhoitoon kuuluu psykologi- ja kuraattoripalvelut, sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Viime vuosina osa kunnista on kuitenkin palkannut peruskouluihinsa myös eri alojen ammattilaisia esimerkiksi sosiaaliohjaajia osaksi oppilashuollon tiimiä. Työnkuvasta ei ole säädetty lailla, ja työntekijät kulkevatkin erilaisilla nimityksillä, kuten hyvinvointiohjaaja tai koulutsempari. Tässä opinnäytetyössä käytän nimitystä kouluvalmentaja.

Kouluvalmentajat työskentelevät kouluissa kasvatuksen, koulutuksen ja sosiaalisen puolen rajapinnoilla. (Laine & Pesonen 2016, 71). Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä selvitin kouluvalmentajan työn nykytilaa, sekä sitä, miten työnkuvaa voitaisiin kehittää kouluvalmentajan, että muun kouluhenkilökunnan näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Tavoitteenani oli saada ajankohtaista tietoa, sekä tehdä näkyvämmäksi kouluvalmentajien työnkuvaa ja roolia koulu yhteisössä. Opinnäytetyön aihe oli mielestäni merkityksellinen ja ajankohtainen.

2 Hyvinvointi

2.1 Hyvinvoinnin määritelmä

Hyvinvointi on käsitteenä hyvin laaja. Sen osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi, sekä koettu hyvinvointi, elämänlaatu. Elämänlaatua muovaavat terveys, materiaallinen hyvinvointi, odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto sekä mielekäs tekeminen. Hyvinvointiin kuuluu niin yhteisön kuin yksilöiden hyvinvointi. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

Mielen hyvinvointi on myös yksi tärkeistä terveyden osatekijöistä. Positiivinen mielenterveys ei ole vain mielenterveysongelmien puuttumista, vaan se auttaa yksilöä hyödyntämään potentiaaliaan, sekä huomaamaan omat vahvuutensa ja selviämään haasteista. On myös huomattu, että psyykkisesti hyvinvoivat yksilöt tekevät todennäköisemmin sellaisia valintoja elämässään, jotka vaikuttavat myönteisesti heidän kokonaisvaltaiseen kasvuunsa ja terveyteensä. (Wynne 2013, 7, 9.)

Koululla ja kouluympäristöllä on tärkeä rooli lasten ja nuorten mielenterveyden edistämiseksi, mielenterveyden ongelmien ehkäisyssä ja kuormittuneiden oppilaiden tukemisessa. Koulut muun muassa rakentavat mielenterveyttä arvostavaa ja edistävää kulttuuria. Koulujen oppilaat ja henkilökunta saavat perustietoa mielenterveydestä. Koulut hyödyntävät näyttöön perustuvia menetelmiä ja toimeenpanee ohjelmia, joiden tarkoitus on tukea luokassa positiivista mielenterveyttä ja hyvinvointia. (Wynne 2013, 11.)

Nuorten myönteisessä kehityksessä ja mielenterveysongelmiin tarttumisessa on kouluilla erittäin tärkeä asema. Kun kouluympäristö on positiivinen, se lisää hyvinvointia ja kuuluvuuden tunnetta. Myös kyky selviytyä haasteista ja stressiä aiheuttavista tilanteista vahvistuu. (Wynne 2013, 13.)

2.2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet

Vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista kuuluu aikuisille. Se kuuluu aikuisille, jotka ovat heidän kanssaan kotona ja koulussa, sekä aikuisille vapaa-ajalla esimerkiksi harrastusten parissa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnista on tärkeää huolehtia, sillä kun he voivat hyvin, heistä todennäköisesti varttuu myös hyvinvoivia aikuisia. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 20.)

Vuoden 2023 kouluterveyskyselystä nousee esiin tärkeitä asioita lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta ja haasteista viime vuosilta. Kyselystä käy ilmi, että lasten ja nuorten keskuudessa tyytyväisyys omaan elämäänsä on vähentynyt vuonna 2021 verrattuna vuoden 2019 tuloksiin. Kyselyn mukaan hyvinvoinnin keskeiset haasteet liittyvät mielenterveyteen, häirinnän ja väkivallan kokemuksiin, osallisuuteen, elintapoihin sekä ylipainoon. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

Mielenterveyden haasteet ovat yleistyneet lasten ja nuorten keskuudessa. Esimerkiksi alakouluikäisistä lapsista 23 prosentilla on ollut mielialaan liittyviä ongelmia, ja yläkouluisässä mielenterveysoireilua kokeneiden osuus kasvaa. Koulukiusaamista noin viikoittain on kokenut 8 prosenttia peruskoulun oppilaista. Osallisuuden osalta puutteita on niin kiinnittymisessä kouluuyhteisöön kuin myös vaikuttamismahdollisuuksissa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

On erityisen tärkeää, että lasten ja nuorten hyvinvointiin kiinnitetään huomiota, ja sitä edistetään kaikin keinoin. Suomessa peruskoulukoulu on yksi merkittävimmistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäjistä. Peruskoulu tavoittaa lähes kaikki lapset ja nuoret yhdeksänteen luokkaan saakka. Kouluissa on siis mahdollisuus sellaisiin toimiin, joilla voi olla hyvin kauaskantoiset vaikutukset lasten ja nuorten tulevaan elämään. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 20.)

3 Koulun sosiaalityö

3.1 Koulun sosiaalityö

Koulu on yksi kasvavan lapsen ja nuoren merkittävimmistä kasvuympäristöistä ja tukipilareista (Wallin 2011, 49). Koulussa tapahtuvan tiedon oppimisen lisäksi lapset ja nuoret oppivat paljon muitakin merkittäviä asioita. He sisäistävät sosiaalisen vuorovaikutuksen malleja, ja omaksuvat erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja. Koululla on siis myös kasvatuksellisia vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. (Nivala & Rynänen 2019, 240.)

Nykypäivänä lasten ja nuorten erilaiset sosiaaliset haasteet ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Kun lasten ja nuorten elämä on murroksessa, he tarvitsevat ympärilleen yhä enemmän läsnä olevia aikuisia, jotka tarjoavat ammattitaitoista tukea ja antavat ohjausta. Koulun sosiaalityöllä on mahdollisuus vastata tähän tarpeeseen, ja edistää siten lasten ja nuorten hyvinvointia. (Wallin 2011, 23, 29.)

Koulussa tehtävä sosiaalityö perustuu ammatilliseen ytimeen eli sosiaalityön arvoihin ja tavoitteisiin. Sosiaalityön perustehtävä vaihtelee alatoimialan mukaan, mutta taustalla vaikuttaa aina yhteiset ohjeet ja lainsäädäntö. Organisaation toiminta-ajatus taas antaa toiminnalle suuntaviivat, vaikuttaa työn painotuksiin ja asettaa tavoitteita. (Wallin 2011, 86.)

Koulun sosiaalityö sijoittuu sosiaalipalveluiden ja sosiaalityön välimaastoon. Sosiaalipalveluna koulun sosiaalityö tarjoaa asiakkaalle tukea arkielämän haasteissa selviytymiseen ja pyrkii auttamaan myönteisessä kasvussa. Lisäksi asiakasta tuetaan saamaan ote omasta elämästään. Sosiaalityönä koulun sosiaalityö puolestaan toteuttaa yhteiskunnallista ja lainsäädännöllistä väliintuloa, kontrollia sekä varhaista tukea. (Wallin 2011, 88.)

Helposti saatetaan ajatella, että koulun sosiaalityö keskittyy koulunkäyntiä laiminlyövien, häiritsevien, sopeutumisvaikeuksissa olevien, vanhempien kanssa riitautuneiden, masentuneiden, yksinäisten ja kiusattujen oppilainen

kanssa tehtävään työhön. (Wallin 2011, 85). Vaikka koulun sosiaalityö on myös sitä, sen on kuitenkin alusta asti ajateltu olevan työtä, jossa korostuu ennaltaehkäisevä työ (Kurki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 21). Koulun sosiaalityössä halutaan kohdentaa varhaista tukea lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä selviytymisen ja yhteisöön liittymisen tukemiseksi ja ongelmien ehkäisemiseksi. Työn tavoitteena on vaikuttaa yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin toimintaedellytyksiin lasten ja nuorten kasvun edistämiseksi. (Wallin 2011, 88.)

3.2 Opiskeluhoolto

Kouluympäristössä opiskeluhoillon tekemän työn on tarkoitus olla ensisijaisesti ennaltaehkäisevää työtä, joka tukee koko oppilaitosyhteisöä ja sen yhteisöllisyyttä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) opiskeluhoillon tarkoitusta kuvataan seuraavanlaisesti:

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon siten kuin tässä laissa säädetään. (1287/2013).

Yhteisöllinen opiskeluhoolto kuuluu kaikille, ja sen on tarkoitus olla ehkäisevää ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhoiltoa. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on myös ehkäisevää, mutta lisäksi se on tukea antavaa. Opiskeluhoillon kokonaisuuteen kuuluu psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut, joiden järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueille. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Opiskeluhoillon tiimin kuuluva kuraattori on ensisijainen koulun sosiaalityötä tekevä ammattilainen. (Kurki ym. 2006, 21). Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) on nostettu esiin yhteisöllisen työn tärkeys ja sen ensisijaisuus, mutta viime vuosina on kuitenkin huomattu, ettei koulukuraattorin aika riitä kaikkien asioiden hoitamiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna

2018 teettämässä tutkimuksessa kävi ilmi, että koulukuraattorien työ painottuu vahvemmin yksilökohtaiseen työhön. Tutkimuksen mukaan koulukuraattorien työajasta noin 60 % kuluu yksilökohtaiseen työhön, ja vain noin 20 % yhteisölliseen työhön. (Hietanen-Peltola, Vaara & Laitinen 2019, 3.)

Alun perin koulukuraattoripalveluiden järjestämisen periaatteena on ollut, että koulukuraattori olisi oppilaiden käytettävissä oman koulunsa tiloissa, ja oleellista työssä on olla läsnä oppilaiden päivittäisen oleskelun ympäristössä. (Kurki ym. 2006, 127). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimukseen vastanneista koulukuraattoreista useammalla oli vastuullaan useampi kuin yksi koulu ja oppilasmäärän keskiarvo oli 875. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 4). Tutkimuksen valossa vaikuttaa siltä, että koulukuraattorit eivät yksin ehdi toteuttamaan opiskeluhuollon ensisijaista eli yhteisöllistä työtä niin paljon kuin olisi tarpeellista. Siksi yksi sosiaalialan ammattilainen lisää, tässä tapauksessa kouluvalmentaja voisi olla hyvä lisä tukemaan opiskeluhuollon, etenkin yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista, sekä olemaan tukena lasten ja nuorten lisääntyvissä haasteissa. Lähivuosina monet kunnat ovatkin palkanneet opiskeluhuoltotiimeihinsä kouluvalmentajia vastamaan tähän kasvavaan tarpeeseen.

Koulukuraattorin ja kouluvalmentajan työnkuviissa on yhtäläisyyksiä, että eroja. Koulukuraattori ovat osa opiskeluhuoltoa ja kuraattoripalvelut ovat lakisääteisiä. Koulukuraattori tukee ja edistää lasten ja nuorten oppimista, koulunkäyntiä ja opiskelua, hyvinvointia sekä sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä. Koulukuraattori antaa tukea ja ohjausta erilaisissa pulmissa ja tilanteissa liittyen esimerkiksi perhetilanteisiin, sosiaalisiin suhteisiin, tunne-elämään, koulunkäyntiin tai lastensuojelullisiin huoliin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2025d.) Koulukuraattorilla on myös kirjaamisvelvollisuus.

Kouluvalmentajan työnkuva ei perustu lakiin. Kuitenkin myös kouluvalmentaja työskentelee tukeakseen ja edistääkseen lasten ja nuorten koulunkäyntiä, hyvinvointia, sosiaalisia valmiuksia sekä toimintakykyä. Kouluvalmentaja on kuitenkin enemmän läsnä arjen hetkissä, ja vuorovaikutuksessa oppilaiden

kanssa. Kouluvalmentaja on arjessa vahvemmin oppilaiden keskuudessa. (Laine & Pesonen 2016, 75.)

4 Kouluvalmentaja

4.1 Kouluvalmentaja käsitteenä

Kouluvalmentaja on sosiaalialan ammattilainen, joka työskentelee koulussa opettajien rinnalla, sekä moniammatillisessa tiimissä muiden oppilaiden asioita hoitavien ammattilaisten kanssa. Kouluvalmentaja on vielä varsin uusi tehtäväkenttä, eikä sellaista löydy jokaisesta peruskoulusta Suomessa. Uutuudestaan huolimatta monet kunnat ovat kuitenkin jo palkanneet heitä kouluhinsa osaksi moniammatillista opiskeluhuollon ryhmää. (Kettunen 2018.)

Työnkuva ei ole vielä täysin vakiintunut, eikä työnkuvasta ole säädetty lailla. Kouluissa työskenteleville sosiaalialan työntekijöille onkin käytössä laaja kirjo erilaisia nimikkeitä: kasvatusohjaaja, hyvinvointiohjaaja, koulukoutsi tai oppilashuollon ohjaaja muutamana esimerkkinä. (Kankaanpää 2023.) Nimikkeestä riippumatta kouluvalmentaja tuo kouluyhteisöön mukanaan kattavaa sosiaalialan osaamista, täydentäen työyhteisöä. (Miettinen & Raassina 2016, 14).

Jokaisessa koulussa kouluvalmentajan työ on hieman erilaista. Se on tekijänsä näköistä, ja muovautuu kunkin koulun oppilaiden tarpeiden mukaan. Kouluvalmentajien työ ei perustu lakiin, joten työn sisältö muodostuu usein omien henkilökohtaisten taipumusten mukaan. Tärkein työväline kouluvalmentajilla on oma persoona, jonka avulla rakennetaan luottamusta oppilaisiin. (Laine & Pesonen 2016, 75.)

Työssään kouluvalmentajan etuna on se, että hän toimii yleensä vain yhdellä koululla, ja hän työskentelee pienemmän oppilasmäärän parissa. (Kettunen 2018). Kouluvalmentaja toimii matalankynnyksen palveluna, jonka tärkeinä

elementteinä korostuu läsnäolo ja helppo tavoitettavuus. Hän toimii oppilaiden keskuudessa, jolloin vuorovaikutus on helpompaa molemmin puolin. Hän voi tervehtiä oppilaita, ja oppilaat voivat tervehtiä häntä. (Laine & Pesonen 2016, 75.) Kun kouluvalmentaja on jatkuvasti läsnä kouluarjessa ja oppilaiden lähellä, on häntä helpompi lähestyä mielenpäällä olevien asioiden kanssa.

Kouluvalmentaja työskentelee vahvasti oppilaiden keskuudessa. Kuten Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä tutkimuksessa kävi ilmi, koulukuraattoreiden aika kuluu yksilöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen huomattavasti vahvemmin, kuin yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen, joka on opiskeluhuollon ensisijainen tavoite. (Hietanen-Peltola ym. 2019.) Kun koulukuraattori työskentelee yksilöiden parissa, kouluvalmentaja voi keskittyä vahvemmin yhteisölliseen puoleen.

4.2 Kouluvalmentajan tehtävät peruskoulussa

Kouluvalmentajan perustehtävän tärkeimpinä osa-alueina ovat varhainen puuttuminen, oppilaan kokonaisvaltainen ohjaus, kasvatuskumppanuus, yhteisöllinen työ ja verkostoyhteistyö. Kouluvalmentajan tehtävänä on toimia matalan kynnyksen tukimuotona liittyen niin oppimisen- ja koulunkäynnin tukeen, kuin yhteisölliseen opiskeluhuoltoon. Kouluvalmentaja on mukana oppilaiden arjessa yhtenä turvallisena lisäaikuisena. (Kankaanpää 2023.)

Kouluvalmentaja tukee ja kohtaa oppilaita koulun arjessa. Kouluvalmentaja on helposti saatavilla oleva aikuinen kaikille oppilaille. Työn tavoitteena on myönteisen kouluilmapiirin ja kouluun kiinnittymisen tukeminen, poissaolojen ennaltaehkäisy sekä koulussa olemisen esteiden vähentäminen oppilaslähtöisesti. Tarkoituksena on edistää ja ylläpitää koko oppilasyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta sekä viihtyvyyttä. (Sitouttavan koulu yhteistyön kehittämishanke 2023.)

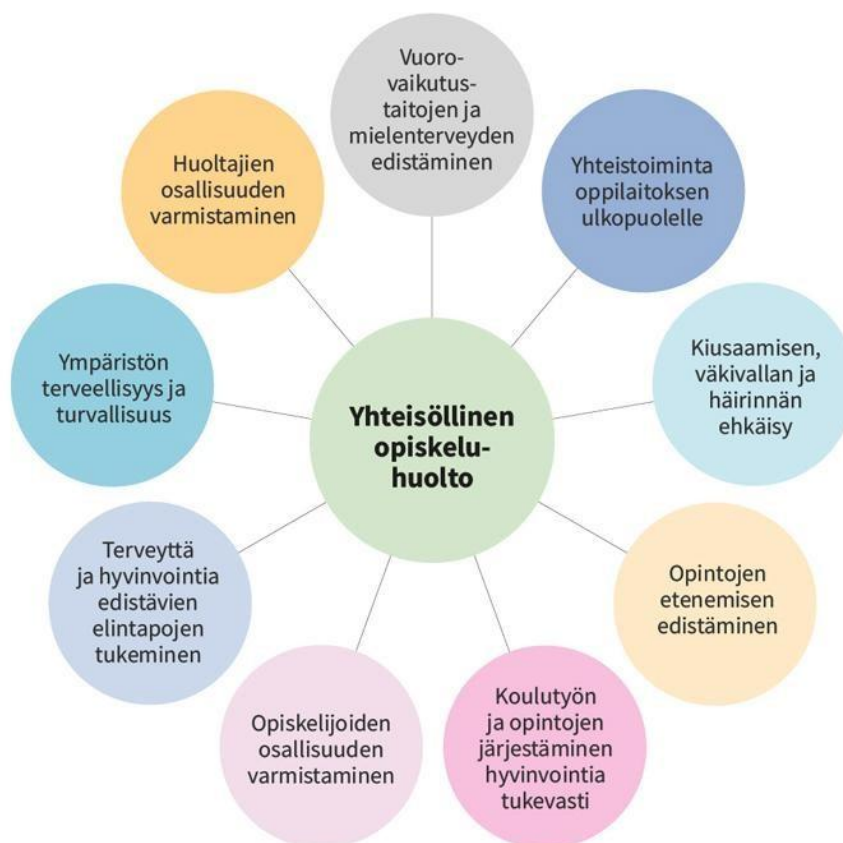
Oppilaiden osallisuuden lisääminen on myös yksi keskeisistä tehtävistä kouluvalmentajan työssä. Osallisuus on kuulumista yhteisöön ja siinä

toimimista. Se tuo tunteen omasta merkityksestä yhteisön jäsenenä. Osallisuus koulussa tarkoittaa lapsen voimaantumista. Osallisuus mahdollistuu niin, että aikuinen ottaa oppilaan tarpeet huomioon, kuuntelee ja ymmärtää häntä, ja luo siten lapsen hyvinvointia edistävää koulukulttuuria. (Laine & Pesonen 2016, 74).

4.3 Yhteisöllinen työ

Opiskeluhuollon ensisijainen toteuttamismuoto on yhteisöllinen opiskeluhoito, jonka tarkoitus on olla koko oppilasyhteisöä tukevaa. Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria, joka muodostuu monesta eri osasesta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023e.) Niitä ovat tukea antava ilmapiiri, yhteistyö ja aktiivinen oppiminen, kasvatuskeskustelut, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän nollatoleranssi, luovien aktiviteettien arvostus, koulun ja kodin yhteistyö osallistamalla vanhempia, sekä yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteet ja osallisuus päätöksenteossa. (Hannukkala, Nurmi & Sillanpää 2016, 22). Lisäksi yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan sellaisia toimia, joilla edistetään oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta, osallisuutta, ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä esteettömyyttä (kuvio 1). (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023e).

Jokaisella koulussa työskentelevällä henkilökunnan jäsenellä on velvollisuus ja vastuu edistää oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia sekä huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023e). Yhteisölliseen opiskeluhoitoon kiteytyy monta sellaista teemaa, joita myös kouluvalmentaja työssään käsittelee, ja joita hän voi omalla sosiaalialan osaamisellaan edistää kouluyhteisössä.

Kuvio 1. Yhteisöllinen opiskelu-huolto. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023e).

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen (SOAMK) kompetensseissa käsitellään ominaisuuksia ja eri teemojen osaamista, joista on paljon hyötyä myös kouluvalmentajan työssä, sekä yhteisöllisen opiskelu-huollon toteuttamisessa. Eettiseen osaamiseen kuuluu muun muassa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja moninaisuuden edistämistä, sekä haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja yhteisön tukemista. Asiakastyön osaamisesta tärkeinä asioina esiin nousee muun muassa yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen kasvun, kehityksen ja arjen tukeminen. (SOAMK 2023.)

Myös hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöiden tunnistaminen ja arviointi, sekä ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen menetelmien soveltaminen ovat tärkeitä taitoja koulussa työskennellessä. Kriittisen ja osallisuutta edistävän yhteiskuntaosaamisen kompetenssista etenkin asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuutta sekä osallistumisen mahdollisuuksia edistävä toiminta on tärkeää. (SOAMK 2023.) Kouluvalmentajan vahvuudet koulu-yhteisössä työskentelyyn liittyvät esimerkiksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen

vahvistamiseen, ryhmätoimintaan ja ryhmädynamiikan tukemiseen, vahvuuksien tunnistamiseen, voimavarojen tukemiseen, osallisuuden edistämiseen oppilaiden ja huoltajien kesken sekä erilaisten haasteiden tunnistamiseen. (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio & Palmqvist 2018, 22).

4.4 Ennaltaehkäisevä työ

Kouluissa tehtävä ennaltaehkäisevä työ on lastensuojelulain (2007/417) mukaan osa ehkäisevää lastensuojelua. Ehkäisevää lastensuojelutyötä toteutetaan kunnan peruspalveluissa, ja koulut ovat yksi tärkeimmistä ympäristöistä sitä varten. Lapsilta ja nuorilta tai heidän perheiltään ei edellytetä lastensuojelun asiakkuutta, vaan se on ennemminkin erityistä tukea. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea perhettä ja vanhemmuutta (Lastensuojelulaki 2007/417, 3 §). Tuen avulla voidaan edistää tietyssä elämänvaiheessa tai –tilanteessa olevien selviytymistä siten, ettei varisnaista lastensuojelun asiakkuutta synny (Wallin 2011, 101).

Lasten ja nuorten haasteet ovat lähivuosina lisääntyneet, ja ne näkyvät myös koulun arjessa ja opetustilanteissa. Mediassa nousee ajoittain esiin esimerkiksi lasten ja nuorten koulukiusaaminen sekä yleistyvät mielenterveysongelmat. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä nousi esiin muun muassa, että kaikilla kouluasteilla yhä suurempi osuus oli kokenut vähintään viikoittain tapahtuvaa koulukiusaamista. Mielenterveyshaasteista ahdistuneisuudesta taas kertoi noin kolmannes tytöistä, ja 7–8 % pojista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023f, 1.) Pitkällä aikavälillä lasten ja nuorten kokemat haasteet voivat kärjistyä, ja siksi on erityisen tärkeää, että niitä havaitaan ajoissa ja niihin voidaan ennaltaehkäisevästi puuttua. Ennaltaehkäisevä työ on koulussa työskentelevän kouluvalmentajan yksi tärkeimpiä tavoitteita.

Ennaltaehkäisevää työtä voi tarkastella useammasta eri perspektiivistä.

Ennaltaehkäisevä työ voi olla lasten ja nuorten kasvatustyötä, jossa kasvua ja kehitystä tukemalla pyritään estämään ongelmien muodostuminen. Tulkinta on

kuitenkin suhteellisen laaja, sillä sen mukaan lähes kaikki kasvatustyö on ennaltaehkäisevää. Sen mukaan kaikki tarvitsevat kasvatukseen perustuvaa tukea, sillä yhteiskunta uhkaa jokaisen tasapainoista kasvua. (Nivala & Ryytänen 2019, 267.)

Ennaltaehkäisevä työ voi olla myös tarttumista kehittymässä oleviin ongelmiin, joista on jo olemassa merkkejä. Silloin pyrkimyksenä on tarjota varhaista tukea jo varhain ja näin ehkäistä ongelmien kehittymistä vakavammiksi. Tilanteessa voidaan puhua varhaisesta tunnistamisesta ja tuesta. Sen lisäksi, että pyritään estämään ongelmien paheneminen, tavoitteena on myös tunnistaa hyvinvoinnin edellytyksiä asiakkaan elämässä ja tukea niiden vahvistumista. (Nivala & Ryytänen 2019, 267-268.)

Kouluvalmentajan työssä ennaltaehkäisevä työ on tärkeää. Kouluvalmentajan on yhdessä opiskeluhoollon ammattilaisten kanssa mahdollista tunnistaa lapsen ja nuoren kehitystä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä. Varhaisessa vaiheessa havaittuihin haasteisiin on mahdollista tarjota vahaista tukea ja ohjata lisätuen piiriin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023g.)

5 Aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä

Opetushallitus julkaisi vuonna 2020 tilannekartoituksen koskien koulua käymättömiä oppilaita. Aiheesta oli aikaisemmin puuttunut kansallinen tilannekuva. Kartoituksen tavoitteena oli saada tietoa runsaasti koulusta poissaolevista oppilaista ja koulun keinoista auttaa näitä oppilaita. Tietoa lähdettiin hakemaan suoraan koulujen toimijoilta. Kartoitus koostui kahdesta osasta. Ensimmäinen osa oli kirjallisuuskatsaus koulua käymättömyyden tutkimuksesta vuosilta 2014-2019. Toinen osa oli kyselytutkimus koulua käymättömyyden yleisyydestä yläkoulussa, sen syistä, tavoista puuttua siihen sekä lisäkoulutuksen tarpeesta. Kartoituksessa tehtyyn kyselyyn vastasi yhteensä 465 ammattilaista, jotka työskentelivät yläkoulussa. (Määttä, Pelkonen, Lehtisare & Määttä 2020, 5-6, 14.)

Kartoituksen vastauksissa tuli ilmi, että kouluikäikäymättömyys oli lisääntynyt viime vuosina ja se katsottiin jossain määrin vakavaksi ongelmaksi. Keskeisimmiksi syiksi poissaoloille nousivat oppilaaseen liittyvät tekijät, eli psyykkiset ongelmat, kiinnostuksen suuntautuminen koulun ulkopuolelle ja epämääräiset fyysiset oireet. Myös kodin olosuhteilla ja koulun kaverisuhteisiin liittyvillä ongelmilla nähtiin olevan silloin tällöin, mutta säännöllisesti vaikututusta poissaoloihin. (Määttä ym. 2020, 18, 20.)

Koulua käymättömien oppilaiden kanssa työskentelyssä hyvinä keinoina pidettiin erilaisia opetusta koskevia järjestelyjä, erityisen tuen ja opetuksen yksilöllistä räätälöintiä oppilaan tuen tarpeiden mukaisesti. Oppilaan huomioiminen ja henkilökohtaisen tuen antaminen oli tärkeää. Myös verkostoyhteistyö, sekä koulun ja kodin yhteistyö nähtiin tärkeinä tekijöinä koulua käymättömien oppilaiden kanssa työskentelyssä. (Määttä ym. 2020, 28.)

Hauskan ja Pekosen (2021) opinnäytetyössä ”Myökin tarvitaan koulusosionomeja” tarkoituksena oli tuoda koulusosionomin työnkuva näkyväksi Etelä-Karjalan alueella ja selvittää koulusosionomin tarpeellisuus alueen kouluissa. Opinnäytetyö tehtiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin haastattelemalla opiskeluhuollon jäsenistä koottuja moniammatillisia ryhmiä.

Hauskan ja Pekosen toteuttaman opinnäytetyön mukaan koulusosionomin ydintehtävinä nähtiin kaveri- ja tunnetaitojen vahvistaminen, kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä ristiriitoihin puuttuminen. Tärkeinä asioina koulusosionomin työssä tulisi näkyä varhainen tuki ja yhteisöllisyys. Opinnäytetyössä todettiin, että kouluyhteisöissä on tarvetta koulusosionomeille. (Hauska & Pekonen 2021.)

Reimi (2022) opinnäytetyössä ”Koulusosionomin työnkuva - Hollolan kunnalle suunnattu toimenkuvaehdotus koulusosionomin työsuhteesta” koottiin tutkimusten ja haastatteluiden avulla tietoa koulusosionomin työnkuvasta kouluissa ja siitä, miksi koulusosionomintyönkuva tulisi vakiinnuttaa Hollolaan.

Keskeisenä tavoitteena opinnäytetyössä oli luoda Hollolan kunnalle koulusosionomin työn toimenkuvaehdotus.

Opinnäytetyössä esiin nousi matalan kynnyksen kohtaaminen, ja keskeisimmiksi perustehtäviksi muodostui varhainen puuttuminen, oppilaan kokonaisvaltainen ohjaus, kasvatuskumppanuus, yksilöllinen ja yhteisöllinen työ sekä verkostoyhteistyö. Lisäksi Reimin toteuttama opinnäytetyö osoitti, että koulusosionomin tekemä työ voi ehkäistä muiden palveluiden tarvetta. (Reimi 2022.)

Miettisen ja Raassinan (2016) opinnäytetyössä ”Ennaltaehkäisevää sosiaalityötä koulussa – Koulusosionomi kouluhyvinvoinnin edistäjänä” - opinnäytetyössä tarkasteltiin koulusosionomien roolia koulu yhteisössä ja osana opiskeluhoitoa, sekä työnkuvan tarpeellisuutta ja kehittämistä. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmetodinä käytettiin kyselyä sekä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Kyselyyn ja haastatteluihin osallistui koulusosionomeja ja yhteisöpedagogeja sekä heidän esimiehiään.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että koulusosionomin työ koettiin erittäin tärkeäksi ja olennaiseksi osaksi oppilaiden ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tukea. Lisäksi ilmeni, että työn koettiin tukevan opettajien työtä sekä mahdollistavan oppilaiden oppimista luokkatilanteissa. Monissa kouluissa koulusosionomit oli koettu lähes korvaamattomiksi työntekijöiksi peruskoulujen koulu yhteisössä. (Miettinen & Raassina 2016.)

6 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää kouluvalmentajan työnkuvaa ja sen nykytilaa sekä kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteenani oli saada monipuolista tietoa niin kouluvalmentajalta kuin muulta saman koulu yhteisön henkilöstöltä. Lisäksi tavoitteenani oli tuoda kouluvalmentajan työtä näkyviin ja lisätä tietoa tärkeästä työnkuvasta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

1. Millainen kouluvalmentajan työnkuva on juuri nyt?
2. Miten kouluvalmentajan työtä voitaisiin kehittää?

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli erään peruskunnan peruskoulu, jossa työskenteli kouluvalmentaja. Peruskoulussa oli opetusta vuosiluokilla 1-9.

7 Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät ja toteutus

7.1 Laadullinen tutkimus

Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Tutkimuksissa, jotka on tehty laadullisella tutkimusmenetelmällä, tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. (Vilkkä 2021, 118). Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on muun muassa lisätä ymmärrystä, mahdollistaa erilaisia tulkintoja, sekä antaa asioille merkityksiä (Pitkäranta 2014, 13).

Laadullisen tutkimuksen aineistoa voi kerätä monella eri tavalla. Haastattelu, kysely, havainnointi ja dokumenteista koottu tieto ovat yleisimpiä käytettyjä menetelmiä aineistonkeruuseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83.) Usein aineisto hankitaan kuitenkin haastatteluina, joissa ihmiset voivat kertoa kokemuksistaan puheen muodossa. Tutkimushaastattelut voidaan tavoitteitten mukaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. (Vilkkä 2021, 122-123.)

Valitsin opinnäytetyöhön laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä halusin selvittää niin kouluvalmentajan omia kuin myös muun koulun henkilöstön näkemyksiä ja ajatuksia kouluvalmentajan työnkuvan nykytilasta, työnkuvan hyödyntämisestä ja kehittämismahdollisuuksista. Laadullinen tutkimus antoi mahdollisuuden saada monipuolista tietoa käsiteltävästä aiheesta. Tässä opinnäytetyössä

minua kiinnosti haastateltavien kokemukset kouluvalmentajan roolista koulu yhteisössä, sekä ajatukset kouluvalmentajan työnkuvasta ja kehittämismahdollisuuksista. Koen, että laadullinen tutkimusmenetelmä sopi tähän tarkoitukseen hyvin.

7.2 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Teemahaastattelu on yksi tutkimushaastattelun muodoista. Teemahaastattelu etenee etukäteen pohdittujen teemojen tai aiheiden pohjalta, jotka on poimittu tutkimusongelmasta tai -tehtävästä. Teemat tai aiheet ovat sellaisia, jotka ovat välttämätöntä käsitellä tutkimusongelmaan vastaamiseksi. Sillä ei ole väliä, missä järjestyksessä teemat käsitellään haastattelun aikana, mutta tavoitteena on, että haastateltava voi antaa oman näkemyksensä kaikista teemoista ja teemat tulee käsitellä haastateltavalle luontevassa järjestyksessä.

Teemahaastattelu myös mahdollistaa sen, että haastattelun aikana voidaan tarkentaa ja syventää kysymyksiä haastateltavan vastauksiin perustuen. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 87-88; Vilka 2021, 124.)

Valitsin opinnäytetyön haastattelumuodoksi teemahaastattelun, sillä se mahdollisti sen, että haastateltavat pystyivät vapaasti kertoa omia näkemyksiään ja kokemuksiaan. Teemahaastatteluun valikoidut teemat tai aiheet kuitenkin ohjasivat keskustelua, ja edesauttoivat sitä, että kaikkiin tutkimuskysymyksiin tuli vastattua. Teemahaastattelun hyvä puoli oli myös se, että pystyin välissä esittämään tarkentavia kysymyksiä, ja myös varmistaa asioita, välttyäkseni väärinymmärryksiltä puolin ja toisin.

7.3 Teemahaastattelun toteutus

Ennen toteutusvaiheen eli haastattelujen aloitusta hankin tutkimusluvan toimeksiantajakoulun rehtorilta. Haastateltavat ohjautuivat minulle rehtorin kautta, joka kartoitti kiinnostuneita aiemmin lähettämäni saatekirjeen (liite 1) avulla. Haastateltavia sain yhteensä viisi ja he edustivat saman

toimeksiantajakoulun eri ammattiryhmiä. Yksi haastateltavista oli kouluvalmentaja. Haastattelut toteutettiin helmi-huhtikuun 2025 aikana. Teemahaastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja ne toteutettiin etäyhteydellä Teams-palvelussa.

Haastattelutilaisuuden alkuun kerroin haastatteluun osallistuvalla opinnäytetyön tavoitteesta ja teemahaastattelun etenemisestä. Lisäksi kerroin anonymiteetista eli siitä, ettei yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa lopullisesta opinnäytetyöstä ja, että saatujen aineistojen pohjalta tehdään yhteenveto. Kerroin myös siitä, että haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista, ja halutessaan oman osallistumisen sai keskeyttää. Pyysin myös jokaiselta haastateltavalta lupaa haastattelujen tallentamiseen sekä litterointityökalun käyttöön. Kerroin litteroitujen tekstien säilyttämisestä sekä aineistojen asianmukaisesta hävittämisestä opinnäytetyön valmistuttua. Jokainen haastateltava antoi suostumuksensa ennen haastattelujen aloitusta.

Haastattelut kestivät vaihdellen puolesta tunnista lähes tuntiin. Haastattelut etenivät teemahaastattelurungon (liite 2) mukaisesti ja tarkentavia kysymyksiä esitin tarpeen tullen. Ensimmäinen haastattelu tehtiin kouluvalmentajalle. Sen jälkeen muutamia kysymyksiä muokattiin selkeämmiksi, sekä niin, että ne sopivat paremmin seuraavan haastateltavan näkökulmaan. Anonymiteetin säilymiseksi en kerro tarkemmin muiden haastateltavien ammattinimikkeitä.

7.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Analyysi alkaa haastattelujen litteroimisella eli muuttamisella tekstimuotoon. Litterointi helpottaa aineiston läpikäyntiä, ryhmittelyä ja luokittelua. Litteroinnissa on tärkeää huomioida se, että haastateltavien puhetta ei saa muokata tai muuttaa. Litteroinnin tulee siis vastata heidän suullisia lausumiaan ja niitä merkityksiä, joita haastateltava ovat asioille antaneet. Tarkkuus litteroinnissa kertoo myös tutkimuksen luotettavuudesta. (Vilka 2021, 137-138.) Tässä opinnäytetyössä aineiston analyysi tapahtui aineistolähtöisesti.

Opinnäytetyön aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta jonkinlainen tyypillinen kertomus, tyyppikertomus (Vilka 2021, 163). Keskeinen tavoite on myös tiivistää ja luokitella suuria aineistoja, esimerkiksi pitkiä haastatteluja. Analyysin avulla suuri aineisto saadaan sellaiseen muotoon, jota on helpompi tulkita. (Hakala 2024.)

Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on alkuperäisdatan pelkistäminen. Pelkistäessä aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois hävittämättä kuitenkaan tärkeää informaatiota. Pelkistämisen jälkeen datasta etsitään tutkimukselle oleelliset alkuperäisilmaukset, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. Oleelliset kohdat voi esimerkiksi alleviivata.

Alkuperäisilmauksista tehdään pelkistetyt ilmaukset eli ne kirjoitetaan uudelleen tiivistettyyn muotoon. Pelkistetyt ilmaukset listataan allekkain eri konseptille niin, ettei datasta katoa mitään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123; Vilka 2021, 163-164; Hakala 2024.)

Datan pelkistämisen jälkeen aineistoa aletaan ryhmitellä. Ryhmittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tarkoituksena on ryhmitellä ja yhdistää samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet eri luokiksi, joista muodostuu uusia johdonmukaisia kokonaisuuksia eli alaluokkia. Alaluokille annetaan sisältöään kuvaava nimi, joka voi olla esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuus tai piirre. Luokittelussa aineisto saadaan tiivistettyä, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124; Vilka 2021, 164; Hakala 2024.)

Alaluokkien muodostamisen jälkeen luokittelua jatketaan siten, että alaluokkia yhdistelemällä luodaan yläluokkia. Yläluokkia yhdistelemällä puolestaan muodostetaan pääluokkia, jotka nimetään aineistosta nousevan ilmiötä kuvaavan aiheen mukaan. Ryhmittelyä seuraa aineiston käsitteellistäminen. Tässä vaiheessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125.)

Haastattelujen jälkeen litteroin eli muutin haastatteluaineistot tekstimuotoon. Litterointi helpotti aineiston analysointia eli tutkimusaineiston läpikäyntiä,

aineiston ryhmittelyä ja luokittelua. Hyödynsin jo haastatteluja tehdessä Teamsin litterointityökalua, joka muutti puhetta reaaliajassa suoraan tekstiksi. Työkalu helpotti litterointivaihetta ja nopeutti analyysivaiheeseen siirtymistä. Kävin aineistot haastattelujen jälkeen läpi niin, että kuuntelin tallennetut haastattelut tarkistaen samalla litteroidun tekstin lukien sen läpi. Näin toimimalla varmistin, että litterointityökalu oli litteroinut haastateltavien sanomat asiat oikein. Viiden haastattelun pohjalta litteroituja aineistoja oli yhteensä 95 sivua. Jokaisessa aineistossa käytin Arial-fontia. Fontin koko oli 12 ja riviväli 1,5.

Litteroinnin jälkeen aloin tutustumaan haastatteluaineistoihin tarkemmin ja etsimään niistä tutkimuskysymyksiini vastaavia lauseita tai lauseen osia. Alleviivasin aineistosta mielestäni tärkeitä alkuperäisilmauksia. Tein erillisen taulukon Word-tiedostoon, jonne siirsin haastatteluaineistoista poimutut alkuperäisilmaukset. Taulukossa oli kaksi saraketta, joista toiseen listasin alkuperäisilmaukset ja toiseen niiden pelkistetyt ilmaukset. Pelkistettyjä ilmauksia oli noin yhdentoista sivun verran. Taulukosta 1 löytyy esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
"Hänhän on saanut ison kasan oppilaita käymään koulua, että tavallaan kun on lähtenyt siihen niinku tukemaan heitä ja hakemaan ja olemaan apuna, että se on semmoinen ihan iso konkreettinen hyöty."	Kouluvalmentaja on saanut ison kasan oppilaita käymään koulua. Kouluvalmentaja on tukenut ja auttanut oppilaita käymään koulua.
"Hänen työnsä on oikeastaan minä ajattelen, että ei se paljon muuta olekaan kuin sitä eli eli kaikin keinoin pyritään pyritään oppilaat pitämään kiinni koulun arjessa."	Kouluvalmentajan työtä on pitää oppilaat kiinni koulun arjessa.
"Hän on tavallaan se semmoinen arjen tuki ja turva, aina käytettävissä."	Kouluvalmentaja on arjen tuki ja turva. Kouluvalmentaja on aina käytettävissä

Taulukko 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Pelkistettyjen ilmausten muodostamisen jälkeen aloin ryhmittelemään ilmausten pohjalta alaluokkia. Ryhmittelin samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset

ensin erilliseen Word-tiedostoon. Erillisestä tiedostosta siirsin ryhmitellyt ilmaukset taulukkoon selkeyttämisen vuoksi. Taulukossa oli sarakkeet ryhmitellyille pelkistetyille ilmauksille, sekä alaluokille. Taulukossa 2 on esimerkki alaluokkien muodostamisesta.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
<ul style="list-style-type: none"> - Kouluvalmentaja on saanut ison kasan oppilaita käymään koulua. - Kouluvalmentajalla vahvasti tiedossa oppilaat, jotka meinaavat tippua koulujärjestelmästä. - Kouluvalmentajan palvelulla tavoitteena, että koulupudokkaita olisi mahdollisimman vähän. - Kouluvalmentajan avulla saatu oppilaita kouluun, jotka ei pysty kouluun tulemaan. - Kouluvalmentaja vastaa suuresti koulua käymättömistä oppilaista. 	Koulupudokkaista huolehtiminen
<ul style="list-style-type: none"> - Kouluvalmentajan työtä on pitää oppilaat kiinni koulun arjessa. Kouluun kiinnittymistä tukeva toiminta. - Kouluvalmentaja on tukena ja apuna koulussa pysymisessä. - Tuetaan niitä asioita, joiden takia on syy tulla kouluun. 	Kouluun kiinnittymistä tukeva toiminta
<ul style="list-style-type: none"> - Kouluvalmentaja on arjen tuki ja turva. - Kouluvalmentaja on mukana lasten ja nuorten arjen tilanteissa. - Kouluvalmentaja on ihminen, joka on mukana arjessa. - Kouluvalmentaja tarjoaa arjessa tukea siihen, että koulunkäynti on mahdollista. - Kouluvalmentaja mahdollistaa oppilaiden arjen säilymisen hankalissa hetkissä. - Kouluvalmentaja kannattelee oppilaita arjen hankalissa hetkissä. - Kouluvalmentaja on mukana arjessa välitunneilla. - Kouluvalmentaja mahdollistaa koulupäiviä. 	Kouluarjen mahdollistaminen

Taulukko 2. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta.

Analyysi jatkui ryhmittelemällä alaluokat edelleen yläluokiksi. Viidestätoista alaluokasta muodostui neljä yläluokkaa. Taulukossa 3 on esimerkki yläluokkien muodostamisesta.

Alaluokka	Yläluokka
Osallistumisen vahvistaminen	Läsnäolon tukeminen
Kouluun kiinnittymistä tukeva toiminta	
Opetuspuolen ammattilainen työpariksi koulua käymättömien opetukseen	
Koulua käymättömistä oppilaista huolehtiminen	
Yhteisöllisyyden tukeminen	Yhteisöllinen työ
Hyvinvoinnin edistäminen	
Ryhmätoiminta	
Kiusaamisen ehkäisy	

Taulukko 3. Esimerkki yläluokkien muodostamisesta.

Yläluokkia muodostui kolme. Yläluokista muodostui yksi pääluokka. Esimerkki pääluokan muodostamisesta on taulukossa 4. Tästä ryhmittelyistä muotoutui opinnäytetyöni tulokset, jotka avataan luvussa 8.

Yläluokka	Pääluokka
Kouluarjen tuki	Kouluvalmentajan työn sisällöt
Yhteisöllinen työ	
Läsnäolon tukeminen	

Taulukko 4. Esimerkki tulosten muodostamisesta.

8 Kouluvalmentajan työn sisällöt

8.1 Kouluarjen tuki

Yhdeksi yläluokaksi muodostui kouluvalmentajan antama kouluarjen tuki. Kouluarjen tukeen sisältyi kouluvalmentajan tarjoama tuki oppilaille erilaisissa arjen tilanteissa ja hetkissä, kun oppilas koki hankalaa oloa esimerkiksi ahdistuksen takia tai tilanteissa, jossa oppilaalla oli haasteita kouluun tulemisessa tai siellä olemisessa. Kouluvalmentajalla oli vahva rooli monen oppilaan kohdalla siinä, että koulunkäynti oli ylipäätään mahdollista.

Useissa opinnäytetyön haastatteluissa tuli ilmi lasten ja nuorten lisääntyneet haasteet ja muun muassa oppilaiden ahdistuneisuuden kokemukset arjessa. Vastauksissa korostui kouluvalmentajan työn tärkeys juuri näiden teemojen ympärillä tehtävässä työssä. Kouluvalmentaja oli mukana lasten ja nuorten arjen tilanteissa, ja tarjosi tukea, sekä turvaa siihen, että koulunkäynti mahdollistui. Kun koulukäyntiin liittyi jotakin haastetta, astui kouluvalmentaja mukaan ja auttoi räätälöimään oppilaan koulunkäyntiä yksilöllisesti niin, että kouluun tuleminen sekä siellä oleminen olisi helpompaa.

Haastateltava kertoi, että: *”Hän on tavallaan se semmoinen arjen tuki ja turva aina käytettävissä.”* Kouluvalmentajan tarjoama tuki oli hyvin konkreettista arjessa tapahtuvaa tukea. Kouluvalmentaja pystyi olla oppilasta vastassa kouluun tulessa tai saattaa oppitunnille, jos sinne oli vaikea mennä itsenäisesti. Joissain tilanteissa kouluvalmentaja saattoi jäädä oppitunnille varmistamaan, että oppilas pystyi olemaan ryhmässä ja osallistua opetukseen. Kouluvalmentaja viestitteli aktiivisesti oppilaille, kannusti ja oli läsnä. Hän oli helposti tavoitettava aikuinen, joka antoi tukea oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden. Haastateltava kertoi, että: *”Hänhän on saanut ison kasan oppilaita käymään koulua, että tavallaan kun on lähtenyt siihen niinku tukemaan heitä ja hakemaan ja olemaan apuna, että se on semmoinen ihan iso konkreettinen hyöty.”*

8.2 Yhteisöllinen työ

Toiseksi yläluokaksi muodostui yhteisöllinen työ. Yhteisöllinen työ piti sisällään muun muassa kiusaamisen ehkäisyä, hyvinvoinnin tukemista, osallistumisen tukemista sekä ryhmätoimintaa. Monissa vastauksissa tuli esiin erityisesti kouluvalmentajan tekemä työ ryhmien parissa. Kouluvalmentajan työnkuvaan kuului ryhmien kanssa toimiminen erityisesti silloin, kun siihen nousi tarve. Haastateltava kertoi, että: *”Kouluvalmentaja lähtee sinne ryhmään katselemaan vähän, että mitä täällä tapahtuu ja miettii, että mitä sen kyseisen ryhmän kanssa voisi tehdä.”* Koulun ryhmissä saattoi tulla esiin erilaisia sosiaalisia pulmia esimerkiksi työrauhan tai jonkin ilmiön myötä. Kouluvalmentajalla oli osaamista ja valmiuksia seurata ryhmien toimintaa, sekä lisätä ryhmien hyvinvointia ryhmätasolla erilaisten toimintojen kuten ryhmäyttämisten kautta. Kouluvalmentajan työ ryhmissä oli yksi tapa sitoa oppilaita koulunkäyntiin.

Ryhmien kanssa työskentelyn myötä kouluvalmentajalle oli kehittynyt vahva oppilas- ja ryhmätuntemus. Se koettiin vastausten perusteella isoksi hyödyksi kouluyhteisössä. Haastateltava kertoi, että: *”Tosi iso niin kuin hyöty siitä, että joku tuntee oppilaat ja ryhmät niin hyvin.”* Oppilas- ja ryhmätuntemus näkyi muun muassa siinä, että kouluvalmentaja tunnisti herkästi mihin suuntaan esimerkiksi jonkin yksittäisen oppilaan vointi oli menossa tai oliko jossakin ryhmässä tulossa esiin pulmia vaikkapa sosiaalisissa suhteissa. Vahva oppilas- ja ryhmätuntemus auttoi kehittämään tarvittavia toimia nopeastikin, jos niille oli tullut tarve.

Kouluvalmentaja oli mukana myös kiusaamisen vastaisessa työskentelyssä. Esimerkiksi ryhmissä työskentelemällä pystyttiin luomaan parempaa ja turvallisempaa ryhmähenkeä ja siten myös ehkäistä kiusaamista. Kouluvalmentaja saattoi myös kasata varsinaisissa kiusaamistilanteissa kiva-tiimin, jonka kanssa käydä tilanteita läpi, joissa kiusaamista oli tapahtunut.

Hyvinvoinnin tukeminen oli yksi kouluvalmentajan työn kulmakiviä, ja näkyi oikeastaan kaikessa hänen toiminnassaan. Hyvinvoinnin tukemisen osalta vastauksissa toistui kuitenkin erityisesti hyvinvointitunnit, joita luokanopettaja tai

-ohjaaja veti kerran kuussa omalle luokalleen. Tunnit olivat pienen ryhmän yhteistyössä organisoimia, ja kouluvalmentaja oli osa tätä ryhmää. Hyvinvointituntien ajatuksena oli lisätä oppilaiden hyvinvointia erilaisten teemojen kuten kaveri- tai tunnetaitojen kautta.

Kehittämisen näkökulmasta vastauksissa yhteisöllisen työn osalta nousi esiin kouluvalmentajan työpanoksen riittävyys kaikille koulun oppilaille. Opinnäytetyön toteutushetkellä kouluvalmentajan aika riitti pääosin 5.-9.-luokkalaisten oppilaiden kanssa työskentelyyn. Kehittämisen näkökulmasta haastateltavat nostivat esiin ajatuksia kouluvalmentajan työskentelyalueen laajentamisesta myös nuorempien oppilaiden luokille. Eräs haastateltava kertoi, että: *”Kun tässä viitos-yhdeksäsluokkalaisten kohdalla, niin me on nyt lähinnä sammutellaan niitä tulipaloja ja vastataan sitten siinä kohti kun ollaan jo vähän myöhässä tai että kun se ongelma on jo käsillä. Mutta se, että olisi ihana jotenkin kehittää sitä tuonne alaluokille sitä työtä, että millä me päästäisiin jotenkin näitä juuri syitä sitten niinku ennaltaehkäisemään.”*

Pienempien oppilaiden puolelle tarvittaisiin vastaavanlaista työskentelyä ja sen tunnistamista, mihin kouluvalmentajan tukea voisi käyttää. Pienempien oppilaiden kohdalla pystyisi tekemään enemmän ennaltaehkäisevää työtä, ja tunnistamaan mahdollisesti myös koulupolulla tulevaisuudessa vastaan tulevia haasteita.

8.3 Läsnaolon tukeminen

Kolmanneksi yläluokaksi muodostui läsnäolon tukeminen. Läsnaolon tukemiseen sisältyi oppilaiden osallistumisen vahvistaminen, kouluun kiinnittymistä tukeva toiminta ja koulua käymättömistä oppilaista huolehtiminen. Vastauksista nousi erityisesti esiin kouluvalmentajan suuri vastuu ja työ sellaisten oppilaiden kohdalla, joilla oli haasteita koulunkäynnissä ja riski joutua koulupudokkaaksi.

Vastauksissa toistui useasti kouluvalmentajan suuri vastuu koulua käymättömistä oppilaista ja miten iso osa työajasta kului näiden oppilaiden kanssa työskentelyyn. Kouluvalmentaja teki suuren työn sen eteen, että koulu pysyi koulua käymättömien oppilaiden arjessa mukana. Kouluvalmentajalla oli tiedossa oppilaat, joilla oli haasteita ja otti koppia heidän ohjauksestaan. Kouluvalmentajan työskentelyn yhtenä tavoitteena oli tukea läsnäoloa ja, että koulupudokkaita olisi mahdollisimman vähän. Haastateltava kertoi, että: *”Tällä hetkellä on varmasti tämä näiden koulua käymättömien niinku koppaaminen ja hän tekee siihen ihan valtavan työn tällä hetkellä, että tuota se on ehkä tänä vuonna korostunut nimenomaan tämä rooli.”*

Kouluvalmentajalla oli suuri vastuu siitä, että koulua käymättömien oppilaiden koulunkäynti etenisi. Kouluvalmentaja saattoi esimerkiksi ottaa oppilaita omaan tilaansa ohjattavakseen, ja tekemään koulutehtäviä. Vaikka kouluvalmentaja oli opetukseen sitoutumaton, eikä täten opettanut oppilaita, hänellä oli silti iso vastuu siinä, että koulunkäynti ja oppiminen mahdollistui koulua käymättömien oppilaiden kohdalla. Haastateltava kertoi, että: *”Hänellä on ollut myös ihan liian iso vastuu myös siitä niinkun opiskelujen kokonaisuudesta niiden nuorten kohdalla, jotka ei käy koulua.”*

Vastuu oppimisesta kuului tietysti oppilaan omalle opettajalle, mutta kouluvalmentaja saattoi olla ainut, joka oppilasta näki koulupäivien aikana. Vastausten perusteella tilanteeseen oli herätty ja siihen haluttiin saada aikaan muutosta. Kehittämisen näkökulmasta vastauksissa toistui opetuspuolen saaminen vahvemmin mukaan toimintaan ja yhteistyöhön kouluvalmentajan kanssa. Kehittämisen näkökulmasta ajatuksena tuli työpari kouluvalmentajalle, joka ottaisi vastuun opetuspuolesta. Haastateltava ehdotti, että: *”Siellä voisi olla semmoinen työpari, joka sitten ottaisi koppia siitä opetuspuolesta.”* Opetuspuolen mukaan saaminen taas vapauttaisi kouluvalmentajan aikaa moneen muuhun tärkeään asiaan.

9 Pohdinta

9.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää kouluvalmentajan työnkuvaa ja sen nykytilaa sekä kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteenani oli saada monipuolista tietoa niin kouluvalmentajalta kuin muulta kouluyhteisön henkilöstöltä. Lisäksi tavoitteenani oli tuoda kouluvalmentajan työtä näkyviin ja lisätä tietoa tärkeästä työnkuvasta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat, millainen kouluvalmentajan työnkuva on juuri nyt sekä miten kouluvalmentajan työtä voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyön aineistojen perusteella kouluvalmentajan työnkuva arjessa oppilaiden tukena koettiin erityisen tärkeäksi asiaksi kouluyhteisössä. Kouluvalmentaja tarjosi konkreettista tukea ja läsnäoloa oppilaille erilaisissa arjen tilanteissa, joissa oppilas saattoi kokea haasteita. Kouluvalmentaja oli helposti saavutettavissa oleva aikuinen ja aktiivisesti yhteydessä oppilaisiin.

Kouluvalmentaja toimii matalan kynnyksen palveluna. Tärkeinä elementteinä työssä korostuu läsnäolo ja helppo tavoitettavuus. Työssä tärkeäksi asiaksi muodostuu vuorovaikutus ja toimiminen oppilaiden keskuudessa. (Laine & Pesonen 2016, 75.) Vuorovaikutus ja toimiminen oppilaiden keskuudessa nähtiin tärkeinä asioina myös opinnäytetyössä. Myös aiemmissa opinnäytetöissä tulokset osoittivat, että kouluvalmentajan työssä matalan kynnyksen kohtaaminen ja oppilaan kokonaisvaltainen ohjaaminen ovat keskeisimpiä perustehtäviä kouluvalmentajan työssä. (Reimi 2022.)

Opinnäytetyön haastattelujen kautta käsitykseni vahvistui siitä, että kouluvalmentajan tarjoama kouluarjen tuki on työnkuvan ydintä. En yllättynyt siitä, että tämä korostui monissa vastuksissakin. Oppilaiden haasteet ovat kasvaneet, ja monimuotoistuneet viime vuosien aikana. Lapset ja nuoret tarvitsevat kouluyhteisöön juuri kouluvalmentajan kaltaista aikuista, joka kykenee helposti tarjoamaan aikaa ja tukea silloin, kun sitä tarvitaan.

Koulu yhteisölle on iso hyöty siitä, että kouluvalmentajan kaltainen ammattilainen on mahdollistamassa matalalla kynnyksellä lapsille ja nuorille sen, että kouluarki sujuu myös silloin, kun jokin asia tuottaa haasteita tai koulussa oleminen on hankalaa.

Aineistojen pohjalta yhteisöllisen työn tekeminen muodostui myös yhdeksi kouluvalmentajan työnkuvan tärkeäksi sisällöksi. Ryhmien parissa tehtävä työ, hyvinvoinnin tukeminen, kiusaamisen ehkäisy ja yhteisöllisyyden vahvistaminen olivat esiin nousseita tapoja tehdä yhteisöllistä työtä. Iso osa kouluvalmentajan työskentelystä kului kuitenkin 5.-9.-luokkalaisten parissa, ja työnkuvaa toivottiinkin voitavan laajentaa tulevaisuudessa paremmin myös pienempien oppilaiden eli 1.-4.-luokkalaisten pariin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2018 teettämän tutkimuksen mukaan koulukuraattoreiden työ painottuu vahvemmin yksilökohtaiseen työhön. Se tarkoittaa, että yhteisölliseen työhön jää arjessa koulukuraattoreilla vähemmän aikaa. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 3.) Kouluvalmentajilla on arjessa puolestaan enemmän aikaa yhteisöllisen työn toteuttamiseen ja kyseiset tutkimustulokset vahvistavat opinnäytetyössä saatuja tuloksia. Myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittelemät teemat yhteisölliselle opiskeluhaluudelle näkyivät kouluvalmentajan työssä ja tukevat näin saatuja tuloksia. Työnkuvaan yhteisöllisen työn toteuttamisen osalta kuului muun muassa oppilaiden hyvinvointia, vuorovaikusta ja osallisuutta tukevaa toimintaa, sekä kiusaamisen ehkäisyä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023e).

Se mikä tietoperustassa ei entuudestaan tullut ilmi ja nousi mielestäni uutena asiana esiin tuloksissa, oli kouluvalmentajan resurssin riittävyys. Hyvin iso osa työskentelystä painottui vanhempien oppilaiden ja jo olemassa olevien ongelmien pariin. Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään tukemaan kasvua ja kehitystä ja niin myös pyrkiä estämään ongelmien muodostumista tulevaisuudessa. (Nivala & Ryyänen 2019, 267). Kouluvalmentajan työssä ennaltaehkäisevä työ oli tärkeää, ja sille toivottiin myös vastausten perusteella enemmän mahdollisuuksia etenkin nuorempien oppilaiden puolelle kohdennettuna.

Tulos siitä, ettei työpanos riitä kovin hyvin pienempien oppilaiden kanssa työskentelyyn yllätti minut hieman. Toki esimerkiksi Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2023 teettämä kouluterveyskysely osoittaa, että esimerkiksi yläkouluikäisten mielenterveysoireilua kokeneiden osuus on kasvanut viime vuosina. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023b). Kun on jo käsillä olevia ongelmia, niihin tietenkin puututaan ja tarjotaan tukea. Silloin se on kuitenkin jostain muusta pois. Ennaltaehkäisevällä työllä on iso merkitys ja siihen on tärkeä panostaa. Jonkin pitäisi kuitenkin muuttua, että aikaa olisi mahdollista tarjota enemmän kaikille.

Kolmanneksi tulokseksi aineistojen pohjalta muodostui läsnäolon tukeminen, johon kuului kouluun kiinnittymistä tukeva toiminta ja koulua käymättömistä oppilaista huolehtiminen. Kouluvalmentajalla oli iso vastuu nimenomaan koulua käymättömistä oppilaista, joista oli riski tulla koulupudokkaita. Menneen lukukauden aikana tämä rooli oli korostunut kouluvalmentajan työssä. Vastauksissa kehittämisajatukset koskivat etenkin näiden oppilaiden kanssa tehtävää työtä.

Tuloksia tukee Opetushallituksen tekemä tilannekartoitus koskien koulua käymättömiä oppilaita ja koulujen keinoista auttaa näitä oppilaita. Kartoituksen vastauksissa tuli ilmi, että koulua käymättömyys oli lisääntynyt viime vuosina ja se katsottiin jossain määrin vakavaksi ongelmaksi. (Määttä ym. 2020, 18.) Ilmiö nousi esiin myös tämän opinnäytetyön vastauksissa. Kartoituksessa esiin nostetut keinot koulua käymättömien oppilaiden kanssa työskentelyyn olivat samansuuntaisia kuin tässä opinnäytetyössä. Kouluvalmentajalla oli ohjauksessaan oppilaita ja heidän opetustaan ja ohjaustaan räätälöitiin yksilöllisesti. Kouluvalmentaja huomioi ja antoi henkilökohtaista tukea yksilön tarpeet huomioiden. Kouluvalmentaja saattoi toimia myös tärkeänä linkkinä koulun ja kodin välisessä työskentelyssä oppilaan koulunkäynnin eteen.

Omasta mielestäni opinnäytetyössä saadut tulokset koskien kouluvalmentajan tekemää työtä koulua käymättömien oppilaiden kanssa ovat linjassa Opetushallituksen tekemän kartoituksen kanssa. Kuitenkin kouluvalmentajan

iso vastuu yllätti. Toisaalta nämä tilanteet ovat juuri niitä, joissa nousee esiin se, miten tärkeä työnkuva kouluvalmentajalla on kouluyhteisössä ja etenkin oppilaiden kanssa työskentelyssä. Kouluvalmentaja ei ole sidottu mihinkään ryhmään, vaan voi aina irtautua sinne, missä tukea ja apua kaivataan. Työ elää ilmiöiden mukaan.

Opinnäytetyön vastausten pohjalta tekemieni havaintojeni mukaan kouluvalmentajan työ kouluyhteisössä koettiin kokonaisuudessaan erittäin tärkeäksi. Kouluvalmentaja toimi koko kouluyhteisön hyvinvoinnin eteen ja oli mahdollistamalla monelle oppilaalle kouluarjen säilymisen. Havaintoani tukee se, että samoja havaintoja oli tehty myös aikaisemmissa opinnäytetöissä. Miittisen ja Raassinan (2016) opinnäytetyössä monissa kouluissa koulusosionomit oli koettu lähes korvaamattomiksi työntekijöiksi peruskoulujen kouluyhteisöissä. Samoin myös Hauskan ja Pekosen (2021) opinnäytetyössä todettiin, että kouluyhteisöissä on tarvetta koulusosionomeille.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä on tärkeää noudattaa hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita, jotka ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Luotettavuus ja rehellisyys näkyvät jokaisessa opinnäytetyön vaiheessa, suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja analyyseissä. On tärkeää varmistaa tieteellisen toiminnan laatu, toimia avoimesti, oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12.)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Se tarkoittaa sitä, että arvioinnin kohteena on tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut ja luotettavuutta tulee arvioida jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla. (Vilka 2021, 196.) Kun opinnäytetyön haastatteluja tehdään ihmisten kanssa, on todella tärkeää huolehtia mahdollisesti tarvittavista luvista, suostumuksista ja eettisestä ennakoarvioinnista ennen kuin tutkimusaineistoja aletaan keräämään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13).

Opinnäytetyössä eettisyys tarkoittaa sitä, että eettiset periaatteet otetaan huomioon ja niitä noudatetaan koko opinnäytetyön prosessin ajan, aina aihevalinnasta tulosten raportointiin ja julkaisuun asti. (Elo, Kinnunen, Rasa, Saarnio ja Tapio 2025, 15). Opinnäytetyössä eettisistä periaatteista huolehtiminen näkyy esimerkiksi siinä, että tutkija huolehtii jokaisen osallistujan oikeudesta tietää, mistä juuri kyseisessä tutkimuksessa on kyse. (Hakala 2024). Opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää huomioida se, että tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä on riittävästi tietoa tutkittavasta aiheesta, tavoitteista ja käytettävistä tutkimusmenetelmistä. Lisäksi osallistujan oikeuksiin kuuluu osallistumisen vapaaehtoisuus, johon sisältyy oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, he saavat keskeyttää mukanaolonsa missä tahansa vaiheessa tutkimusta, sekä kieltää itseään koskevan tutkimusaineiston käytön. Tutkijan on huolehdittava myös siitä, että kaikki tutkimuksessa kerätty tieto on luottamuksellista ja sitä käytetään vain luvattuun tarkoitukseen, sekä taata jokaisen osallistujan nimettömyys ja tunnistamattomuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 155-156.)

Keräsin opinnäytetyön tutkimusaineiston haastattelemalla peruskoulun kouluvalmentajaa sekä muuta saman koulun henkilöstöä. Ennen opinnäytetyön haastatteluja huolehdin toimeksiantoluvan sekä tutkimusluvan tekemisestä toimeksiantajakoulun rehtorin kanssa. Ennen haastattelujen aloittamista huolehdin myös siitä, että jokainen osallistuja tiesi, että haastatteluun ja opinnäytetyöhön osallistuminen oli vapaaehtoista, ja osallistumisen sai halutessaan keskeyttää.

Kerroin ennen haastatteluja huolehtivani osallistujien anonymiteetin säilymisestä eli yksittäistä osallistujaa ei voi tunnistaa lopullisesta opinnäytetyöstä. Halusin varmistaa anonymiteetin säilymisen myös tekemällä valinnan olla kertomatta toimeksiantajakoulun nimeä opinnäytetyössä. Jätin myös kertomatta, missä kunnassa tai hyvinvointialueella koulu sijaitsee. Valinnan tein siksi, että kouluvalmentaja on nimike, jota kaikki alueen koulut eivät käytä, ja halusin, ettei nimikkeen perusteella voi päätellä, mistä koulusta tässä opinnäytetyössä tarkemmin on kyse.

Lisäksi olin haastattelun osallistujille avoin tutkimusaineiston käsittelystä, säilyttämisestä sekä asianmukaisesta hävittämisestä, kun en enää tarvitse niitä. Opinnäytetyön kannalta oli myös tärkeää, että osallistujilla oli riittävästi tietoa tutkittavasta aiheesta. Tässä hyödynsin saatekirjettä, jonka avulla rehtori etsi kiinnostuneita osallistujia. Saatekirjeessä oli etukäteistietoa opinnäytetyöstä.

Opinnäytetyössä kiinnitin huomiota myös luotettavien lähteiden etsimiseen, sekä kuvasin opinnäytetyöprosessin ja analyysin etenemistä mahdollisimman hyvin. Kuvasin analyysin etenemistä niin tekstimuodossa kuin havainnollistamalla sitä taulukoiden avulla. Avoimuus analyysin ja opinnäytetyöprosessin etenemisestä mahdollistaa sen, että lukija voi itse seurata opinnäytetyön etenemistä ja tehdä omat päätelmänsä ja arvionsa sen luotettavuudesta ja eettisyydestä. Nostin opinnäytetyön tuloksissa esiin myös sitaatteja haastatteluista. Sitaatit vahvistavat saatuja tuloksia ja niiden luotettavuutta.

9.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen oli itselleni pitkä ja ajoittain melko raskaskin projekti. Se kuitenkin opetti, että pitkäjänteisellä työskentelyllä työ kyllä etenee vaihe vaiheelta. Opinnäytetyön tekeminen opetti minulle kärsivällisyyttä, aikataulutusta niin kirjoittamisen kuin haastattelujen suhteen, valintojen tekemistä, tiedonhakua ja kirjoitustaitoja, laajojen kokonaisuuksien hahmottamista ja yhdistelyä sekä ponnistelua ison tavoitteen saavuttamiseksi.

Kouluvalmentajan työnkuva opinnäytetyön aiheena herätti kiinnostukseni, sillä halusin tutustua opinnäytetyön kautta paremmin työnkuvaan, jossa tehdään töitä lasten ja nuorten parissa, mutta joka ei ollut vielä käynyt kunnolla tutuksi opintojeni aikana. Pääsin opinnäytetyössä syventämään ymmärrystäni lasten ja nuorten parissa tehtävästä työstä kouluyhteisössä. Opinnäytetyön tekeminen lisäsi käsitystäni siitä, mitä kaikkea kouluvalmentajan työnkuva pitää sisällään ja, miten monipuolista osaamista sekä resurssia kouluvalmentaja tuo mukanaan

kouluyhteisöön. Opinnäytetyön tekeminen myös vahvisti omaa käsitystäni siitä, että kouluvalmentajille on paikkansa koulussa lapsia ja nuoria varten yhtenä turvallisena ja tärkeänä aikuisena.

9.4 Hyödynnettävyys ja jatkokehitysideat

Tämä opinnäytetyö tarjoaa kurkistuksen vain yhteen sellaiseen peruskouluun, jolla on kouluvalmentaja. Opinnäytetyötä voi kuitenkin hyödyntää tutustuakseen siihen, minkälaisen asioiden parissa kouluvalmentaja voi työskennellä ja minkälaisissa tilanteissa kouluvalmentajasta on hyötyä koulun arjessa. Opinnäytetyö tarjoaa esimerkin siitä, miten tärkeää työtä kouluvalmentaja tekee lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja koulunkäynnin eteen.

Jokaisessa koulussa kouluvalmentajan työnkuva muovaantuu näköisekseen aina tarpeen ja tilanteiden mukaan. Yksi jatkotutkimusidea voisi olla sellainen, jossa tämän opinnäytetyön teemahaastattelu toteutettaisiin tällaisenaan myös johonkin toiseen kouluun. Tulokset ja kouluvalmentajan työn sisällöt olisivat mitä luultavimmin toisistaan poikkeavia, kun kyse olisi eri kouluyhteisöstä. Toisena jatkotutkimusideana opinnäytetyötä voisi syventää tekemällä esimerkiksi toiminnallisen työn, joka käsittelisi ennaltaehkäisevän työn sisältöjä kouluyhteisössä.

Lähteet

- Autio, E., Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia - opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y 4.10.2023
- Elo, S., Kinnunen, S., Rasa, M., Saarnio, R., Tapio, T. 2025. Eettisiä lähtökohtia ja näkökulmia opinnäytetyön prosessiin ja ohjaukseen. Teoksessa Turunen, E., Pekonen, E., Elo, S. (toim.) Opinnäytetyön menestystarina. Opinnäytetyöopas sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille ja ohjaajille. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 1/2025, 15-23.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/878870/Savonia_2025_1.pdf?sequence=4&isAllowed=y 26.4.2025
- Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen ABC: menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. Gaudeamus Oy. E-kirja.
- Hannukkala, M., Nurmi, R., Sillanpää, A. 2016. Hyvää mieltä yhdessä. Käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen. Suomen Mielenterveysseura. Jaarli Oy.
- Hauska, M., Pekonen, N. 2021. ”Myökin tarvitaan koulusosionomeja”. LAB-ammattikorkeakoulu. Sosionomi. Opinnäytetyö.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505479/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf?sequence=2&isAllowed=y> 25.10.2023
- Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Laitinen, K. 2019. Koulukuraattoripalvelujen yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita - tuloksia perusopetuksen opiskeluhuollon seurannasta 2018. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kuraattorit-kyselyn-tuloksia-2018.pdf> 30.9.2023
- Laine, T., Pesonen, A-E. 2016. Sosiaaliohjaus koulujen sosiaalisessa työssä. Teoksessa Helminen, J. (toim.). Sosiaaliohjaus - lähtökohtia ja käytäntöjä. Keuruu: Otavan Kirjapaino, 71-82.
- Lastensuojelulaki 2007/417
- Leskisenoja, E., Sandberg E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kankaanpää. 2023. Koulusosionomi.
<https://www.kankaanpaa.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/perusopetus/koulusosionomi/> 22.9.2023
- Kettunen, I. 2018. Koulusosionomi tukee koko luokan hyvinvointia. Talentia-lehti. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/koulusosionomi-tukee-koko-luokan-hyvinvointia/> 22.9.2023
- Kurki, L., Nivala, E., Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Miettinen, H., Raassina, E. 2016. Ennaltaehkäisevää sosiaalityötä koulussa. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosionomi YAMK. Opinnäytetyö.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121801/Miettinen_Heidi_Raassina_Emma.pdf?sequence=1&isAllowed=y 24.9.2023

- Määttä, S., Pelkonen, J., Lehtisare, S., Määttä, M. 2020. Koulua käymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-Verkoston tilannekartoitus. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2020:9. PunaMusta Oy. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kouluakaymattomyys_suomessa_0.pdf 28.4.2025
- Nivala, E., Ryytänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1237/2013
- Pitkärinta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. e-Oppi Oy. E-kirja.
- Reimi, P. 2022. Koulusosionomin työnkuva – Hollolan kunnalle suunnattu toimenkuvaehdotus koulusosionomin työsuhteesta. LAB-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/787807/Reimi_Paula.pdf?sequence=2 25.10.2023
- Sitouttavan koulu yhteistyön kehittämishanke. 2023. Kouluvalmentajatyön käsikirja. Opas opetukseen sitoutumattoman toimijan työskentelyyn koulussa. <https://heyzine.com/flip-book/e9e95f9b6a.html#page/1> 29.4.2025
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2023. Lastensuojelu. <https://stm.fi/lastensuojelu> 4.10.2023
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. 2023. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf> 5.10.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 a. Hyvinvointi. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi> 9.11.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 b. Nuorten hyvinvointi. Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi> 14.11.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 c. Opiskeluhoito. Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito> 23.9.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2025 d. Opiskeluhoillon kuraattoripalvelut. Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoitopalvelut/opiskeluhoillon-kuraattoripalvelut> 12.5.2025
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 e. Yhteisöllinen opiskeluhoito. Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/yhteisollinen-opiskeluhoito> 4.10.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 f. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023. Tilastoraportti 48/2023, 21.9.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147270/Lasten%20ja%20Onuorten%20hyvinvointi%20Kouluterveyskysely%202023%20Tilastoraportti%2048_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y 1.10.2023
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023 g. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Lapset, nuoret ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja->

[perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaitymisen-ehkaisy](#)

4.10.2023

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Helsinki.

https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

10.10.2023

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa - Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma.

Wynne, R. 2013. Mielenterveyden edistäminen kouluissa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Työpäpaperi 24/2013.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110540/URN_ISBN_978-952-245-949-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y 26.4.2025

Hei!

Olen Nea, sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Olen tekemässä opinnäytetyötäni koulunne kouluvalmentajan työnkuvasta ja sen kehittämismahdollisuuksista. Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka tutkimusaineisto kerätään teemahaastattelun avulla. Tarvitsisin työtäni varten noin neljää haastateltavaa. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja ne tehdään etänä.

Opinnäytetyöni tehtävänä on tutkia sitä, miten koulunne kouluvalmentajan työnkuva näyttäytyy juuri tällä hetkellä ja, mitä vahvuuksia ja mahdollisuuksia siihen liittyy. Erityisesti haluaisin kuulla siitä, miten työnkuvaa halutaan kehittää ja, miten kouluvalmentajan osaamista voitaisiin hyödyntää laajemmin. Haastattelu nauhoitetaan/tallennetaan, jotta voin keskittyä itse haastatteluun enkä muistiinpanojen tekemiseen. Haastattelujen jälkeen litteroin haastattelut, joiden pohjalta analysoin tulokset. Aineistot säilytän luottamuksellisesti, ja poistan ne asianmukaisesti, kun en enää tarvitse niitä. Tutkimushaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, ja tutkimukseen osallistumisesta voi kieltäytyä missä tahansa vaiheessa. Huolehdin siitä, että yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa vastauksista. Tarkoituksena on koota yhteenveto saaduista vastauksista.

Olisi hienoa kuulla ajatuksiasi. Jos opinnäytetyöstä herää kysyttävää, minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse. Toivottavasti tapaaamme haastattelussa!

Ystävällisin terveisin

Nea Kurisjärvi

Teemahaastattelun runko ja apukysymyksiä

1. Kouluvalmentajan perustehtävät

- Mitä kouluvalmentajan työhön sinun mielestäsi kuuluu?
- Millaisissa tilanteissa tai asioissa kouluvalmentajan rooli on tarpeellinen kouluuyhteisössä?
- Millaisia hyötyjä olet havainnut kouluvalmentajan mukanaolosta kouluuyhteisössä?
- Millä tavoin kouluvalmentaja tukee kouluun kiinnittymistä?
- Millaisten ilmiöiden parissa kouluvalmentaja työskentelee?

2. Kouluhyvinvoinnin tukeminen

- Miten oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen näkyy kouluvalmentajan työssä?
- Kertoisitko kokemuksia, minkälaisiin oppilaiden koulunkäynnin ja -arjen asioihin kouluvalmentaja vastaa työssään?
- Minkälaisiin oppilaiden haasteisiin kouluvalmentaja pystyy vastaamaan?
- Miten kouluvalmentaja voi edistää koulun turvallista ja positiivista ilmapiiriä?

3. Opiskeluhoolto ja yhteisöllinen opiskeluhoolto

- Miten erotatte yksilöllisen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon koulussanne?
- Miten kouluvalmentaja tukee opiskeluhoollon palveluita?
- Kertoisitko esimerkkejä, millaista yhteisöllistä työtä kouluvalmentaja tekee koulussanne?
- Minkä pitäisi muuttua, jotta yhteisöllistä työtä voisi tehdä koulussa paremmin/enemmän?

4. Kouluvalmentajan työn kehittäminen

- Miten kehittäisit kouluvalmentajan työnkuvaa, jos saisit päättää työnkuvan sisällöstä?
- Millä tavoin kouluvalmentajan työtä voitaisiin kehittää, jotta se tukisi oppilaita ja opettajia entistä paremmin?
- Millaisissa asioissa tai tilanteissa kouluvalmentajan osaamista ja vahvuuksia voitaisiin hyödyntää paremmin?
- Miten kouluvalmentajan roolia voisi selkeyttää ja tehdä näkyvämmäksi kouluyhteisössä?